

Oktay Kaynak

1949 yılında, Zara'da doğdu. 1966'da, İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'ne girdi. *BirGün* gazetesini ve *Herkese Bilim Teknoloji (HBT)* dergisinin bilim yazarıdır.

Antropoloji ve insan evrimi konusundaki tezlerini yurt dışında; GRC, Stonhill College Easton MA, USA, 2013; EAA 19th Congress, Lomonosov State, Moscow, Russia, 2014; The Royal Society, London, 2015; 3rd AICSSH, Saint Annie's College, Oxford, 2017; SSHB & ICPA, Loughborough, UK, 2017; Carolinas, UNC Charlotte, 2018; EAA 21th Congress. Denmark, 2018; 15th ICPA, Oregon, USA, 2022; 16th ICPA, UMS, Malaysia, 2023 sunmuştur. Tezlerini ayrıca yurt içinde de; EAA 18th Congress, Ankara, 2012; Akdeniz, Hacettepe, Ankara, Cumhuriyet, 9 Eylül, Ege, İYTE üniversitelerinde sunmuştur.

Bir memeli embriyosunun, diğer bir memelinin rahminde gelişebileceği teorisini ortaya atan ve bu teoriyi insan evrimine uygulayan bilim insanıdır.

Yusuf Nazım

1962'de, Hanak-Ardahan'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Çukurova ve Ardahan'da tamamladı. 1984'te, Hacettepe Üniversitesi Elektronik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdikten sonra bilişim sektöründe çalıştı.

1992-99 arasında; *Özgür Gündem*, *Özgür Ülke*, *Emek*, *Evrensel* gazeteleriyle; *Gerçek* ve *Evrensel Kültür* dergilerinde yazı, öykü ve denemeleri yayımladı. 2007'de, Hayat TV'nin kurucuları arasında yer aldı.

Radikal, *Cumhuriyet*, *Evrensel*, *Özgür Gündem* ve *BirGün* gazeteleriyle; T24 ve bianet platformlarında yazıları; *Evrensel Kültür* ve *İnsancıl Kültür Sanat* dergilerinde öykü ve denemeleri yayımlandı. *Düşümdeki Uçurtma* belgeselinin genel koordinatörlüğünü yaptı.

Kızak (2012) ve *Leyla'yı Beklerken* (2017) adlı öykü kitaplarının yazarıdır. Halen T24'de yazmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları 27 · Edebiyat

Akılın Ayak İzleri 2

Oktay Kaynak, Yusuf Nazım

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları

Genel Yayın Yönetmeni

Raşit Çavaş

Yayın Koordinatörü

Hicran Özdamar Yalçınkaya

Kurumsal Kitap Tasarımı

Ömer Durmaz

Kapak Tasarımı

Selin Öztekin

Grafik Uygulama

Aynur Bal

Dario Moreno Sokak, 15

Konak – İzmir

izbbyayinlari@izelman.com.tr

Yayıncı Sertifika No: 47904

© İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları / **İzelman AŞ**

Baskı ve Cilt: İmaj Basım Yayın Reklamcılık ve Tic. Ltd. Şti.

Karacaoğlan Mah. 6167 Sok. No: 44/A Işıkkent – Bornova/İzmir

Tel: 0232 4722960 – Faks: 0232 4722935

Sertifika No: 47192

1. Baskı

Nisan 2024

ISBN 978-625-6793-23-1

Bu kitabın bütün hakları İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları'na aittir. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntıların dışında yayıncının izni olmaksızın kitabın tamamı ya da bir kısmı hiçbir yolla çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve yeniden elde edilmek üzere saklanamaz.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Yayınları, **İzelman AŞ**'nin bir markasıdır.

Hurdacı Darwin

Aklın Ayak İzleri 2

OKTAY KAYNAK

YUSUF NAZIM

İÇİNDEKİLER

Ön Not	9
İkinci Kitap Hakkında	11
I. Bölüm	
Çöküş	15
Özgürlük Şaşkınlığı	17
Atıf Dayı'nın İntikamı	38
Bir Kadına Teslim Olan İsyancı	57
Kırmızı Kamyonun Büyüsü	79
Çöpten Çıkan Uranyum	94
Hurdacı Darwin	115
Embriyoloji Meraklısı Bir Hurdacı	124
Teoriye Doğru	152
II. Bölüm	
Geçit	173
Talan	175
Dirim	183
Harem	194

Ön Not

Üç kitaplık bu seri, başlı başına ne bir bilim öyküsü ne de fantastik bir hikâye olarak adlandırılabilir. Diğer yandan bu, bir dönem romanı da değildir. Buna karşılık eserin, insan evrimine ilişkin yeni bir tezi anlattığı açıktır. Bu tezi anlatırken, bilim gerçekliğinin yanı sıra onunla bağlantılı fantastik öykülere yer vermekte, bunu yaparken yer yer çağdaş ve güncel bir tarihin içinde yol almaktadır. İşte bu yönleriyle kitap serisi, aynı zamanda hem bir bilim öyküsü, hem fantastik hikâyelerin yer aldığı bir roman, hem de bir dönem anlatısı olarak da görülebilir.

İkinci Kitap Hakkında

Gözlenebilir çapı, 93 milyar ışık yılı olan bir evrendeyiz. Hubble Teleskopu Ultra-Derin Alan görüntüleri tahminen bize, içinde 100 milyar gökadanın (galaksi) bulunduğu bir boşluğu işaret etmekte. Bugünün bilimsel hesaplarıyla sayısı 10 milyar kere trilyonla, 1 trilyon tane trilyon arasında yıldız ev sahipliği yapan düş gücünün ötesinde bir evren. Dünya, Samanyolu Galaksisi içindeki 200 milyar yıldızdan yalnızca biri olan Güneş'in etrafında dönerek yaşamaya devam etmekte. Güneş, evrendeki ortalama 100 milyar kere trilyon yıldızdan yalnızca biri... Bu denli muazzam bir boşlukta, ihmal edilebilecek kadar bir yer kaplayan Dünya'mızda, varlığını Güneş'e borçlu olan canlı sayısı ne kadardır? Bilinen 1 milyon 200 bin ökar-yot'u* saymazsak, bu sayı on binlerle, yüz binlerle ifade edilebilir. Dünya, 953 bin 434 tür hayvan, 215 bin 644 tür bitki; geri kalanı da mantarlar, kromistler ve protozoalar olmak üzere toplam 1 milyon 233 bin 570 adet canlıya ev sahipliği yapmakta. Üstelik bu kadar canlının 6,1 katı da henüz keşfedilmeyi beklemektedir.

İşte böylesi olağanüstü karmaşık bir evrende, göz kamaştırıcı canlılığın yaratıcısı uzun bir zamandan söz ediyoruz. 4,5 milyar yaşında bir yerküre. Bu yerküre üzerindeki canlılar âleminin özeti. Kıyasıya bir değişim, dönüşüm; birbirini izleyen yıkım, yenilenme; akıllara durgunluk veren bir var olma mücadelesiyle buna eşlik eden hayatta kalma savaşısıdır. İlk amino asitlerin oluşmasını takiben

* Hücre zarı içinde yaşayan, zarlı organellere sahip mikroorganizmalar.

modern hücrelerin atası olan koesarvatların oluşması, bundan 3,5 milyar yıl önce ilk hücrenin ortaya çıkmasıyla başka ve yeni bir evreye sıçradığının ifadesi. Seyreltilmiş sıcak çorba kıvamındaki okyanuslarda oluşan ilk yaşam belirtileri ya da yarı-yaşam süreçlerinin, çok hücreli canlıların ortaya çıkmasından başlayarak devam eden bu var olma edimi milyonlarca, on milyonlarca yıl kesintisiz süregelmekte.

Bu kitap, böylesine karmaşık bir evrende, onun mini minnacık bir parçası; Dünya üzerindeki bir yaşama odaklanmayı amaçlamakta. Hayvan, bitki ya da mantar olarak değerlendirilemeyecek ilk tek hücreli protistlerden başlayarak, çok hücrelilere, balıklara; balıklardan memelilere, onlardan ilkel primatlara, şempanzelere ve nihayet ilk insanımsıların; hominilerin ortaya çıkmasını sağlayan milyonlarca yıllık evrim sürecinin son halkalarından birine, insana odaklanan bir hikâye...

Öyle bir insan ki, kendi varoluş evreninde, dört ayak üzerinden iki ayaklılığa dönüşmek suretiyle yaşayacağı diyalektik bir sıçrama; buna eşlik eden çok özel ve istisna bir evrim süreci; bu sürecin sonunda kendini gösteren benzersiz bir zekâ... Öyle bir zekâ ki, ona sahip olmakla ortaya çıkan, kendini ve içinde yaşadığı gezegeni yok etme potansiyeline de sahip yepyeni bir canlı türü...

Öyküsü, 18 milyon yıl önce ağaçların yüksek tepelerinde yaşamını sürdüren dört ayaklı primatların, bundan yedi milyon yıl öncesinde, Orta/Doğu Afrika'da başlayan yolculuğu. Yağmur ormanlarının kanopilerinde yaşamını sürdüren bu memelilerin, Doğu Afrika'daki büyük tektonik hareketler, depremler, volkanik püskürmelerden kaynaklı oluşan Büyük Rift Vadisi'nde, zamanla kendi doğal yaşam alanlarından koparak ağaçlardan inmeleri; kimi primat kolonilerinin beslenme ihtiyaçlarını daha çok sudan sağlamaya başlamalarıyla oluşan antropolojik bir öykü.

4-5 milyon yıllık yarı su, yarı karasal yaşamla birlikte iki ayak üzerinde yürümeye yönelen bazı primat türlerinin, zamanla embriyolarının da bu değişime ayak uydurmasıyla rahim içinde 180 derecelik takla atması, buna koşut olarak beynin büyümesi ve zamanla akıllı, zeki, daha zeki ve korkunç zeki bir türe dönüşmesi...

Sonunda, içine doğduğu gezegene meydan okuyan; doğaya ve diğer canlılara karşı acımasız bir üstünlük sağlayan bu yeni türün, yeri geldiğinde nasıl durdurulması güç bir yok ediciye dönüştüğünün dramatik hikâyesidir anlatılan.

Elinizdeki bu ikinci kitap önceki gibi iki ana bölümden oluşmaktadır.

İlk bölüm, birinci kitapta olduğu gibi 20. Yüzyılda sürmekte. Dünyaya kafa tutmuş ama yenilmiş eski bir isyancıyı; Oktay Kaynak'ı bir yanda hayatta kalma mücadelesi verirken, öte yanda yeni ve daha büyük bir başkaldırın bayrağını açma kavgasında görürüz. Umut etmekten direnişe, yarım kalmış bir isyandan başka ve yeni bir kalkışmaya, ihtilallerden ihtimallere doğru uzun bir yürüyüştür onunkisi.

Takip eden bölüm ise milyonlarca yıl önce Afrika'daki tropikal ormanların kanopilerinden inmek zorunda kalmış, yarı sucul bir yaşamda, iki ayak üzerinde yaşamaya çalışan insanımsıların ilkel dünyasında geçmekte.

I. BÖLÜM

Çöküş

Türkiye, Avrasya
20. Yüzyıl

Özgürlük Şaşkınlığı

Mayıs olmasına rağmen hava soğuk. Yol kenarına dizilmiş ıhlamur ağaçları sakin. Üzerinde hiçbir sesin, hiçbir kıpırtının, hiçbir gölgenin olmadığı karanlıktan bir meçhule gider gibi uzayan yolda yün kazakları, kalın paltoları, kaşkolları içinde, ellerinde valizleriyle üç karartı ağır, tedirgin adımlarla ilerlemekte.

Arkalarından gelen bir uğultuyla oldukları yerde durdular. Geriye dönüp baktıklarında yaklaşmakta olan bir aracın gözlerini kamaştıran farlarından başka hiçbir şey göremediler.

Niğde'deki otele vardıklarında Orhan Savaşçı'nın annesi onları bekliyordu. Tek geceliğine tuttuğu iki yataklı bir odada, geceyi geçirmek üzere plan yapmıştı. Otele benzemeyen bir oteldi bu. Orhan ve annesi bir yatakta, Oktay ve Osman'sa diğer yatakta yatacaktı. Üçü de tuhaf duygular içindeydi. Endişeli gözlerle hem birbirlerini, hem çevrelerini süzüyor, karşılarına çıkan en basit şeylere dahi ilk defa görüyorlarmış gibi ilgiyle bakıyorlardı.

Oktay tedirgindi. Sanki tılsımlı bir rüyanın labirentlerinde dolaşıyordu. Her an biri dürtecek, bir gürültü kopacak, tılsım bozulacak, bu güzel rüyadan onu uyandıracaktı. Ayağa kalktı, pencerenin önüne gitti, perdeyi hafifçe araladı. Yolun karşısına park etmiş aracın biraz ilerisinde, paltosunun yakaları yukarıda, direğe yaslanmış birini sigarasının dumanını savururken gördü. Adamın pencereye doğru olan kaçamak bakışlarını fark etmekte gecikmedi. Perdeyi usulca bıraktı, yerine geçti. Tedirginliği artmıştı. İçinden hâlâ